

Inhoud

Inleiding	9
'A pizza	11
Buitenlandse Zaken	23
Oreo-koekjes	28
'O sartù	33
De was	41
'O ragù	45
Brood en wijn	51
Insalata di polipo	58
Presenza	65
Een eenzaam bord pasta	70
Zachte stracchino-kaas, zo uit de koelkast	73
Engelse les	80
Melanzane a funghetto	87
Pasta e fagioli	93
Roccoco en eierdrink	101
Capitone	107
Pizzetta, cappuccino en sinaasappelsap	111
Verse eieren	117
Impepata di cozze	121
Casatiello	129
Gelato alla nocciola	134
Pasta al forno	137
Caffè macchiato	140

Hamburgers en patat	144
Bologna	152
Tato Russo	156
Een manicure voor de mis	164
Een veilige thuishaven	168
'O porpo	172
Tot het dessert ons scheidt	178
Rome	184
San Gennaro	187
Kamerbreed tapijt	194
Autospurgo	199
Pasta alla genovese	205
Vestiti	211
Extracomunitari	215
Speel het eten	219
Cotoletta alla milanese	222
Eerlijk duurt het langst	227
Aubergine met Parmezaanse kaas	232
Jaloezie	237
Airconditioning	241
Altijd en eeuwig trek	246
Pindakaas	254
'A maremma	257
Raffaella jr.	263
Lasagne	266
Salade	269
Recepten	271
Ragú	271
Insalata di polipo	276
Parmeggiana di melanzane	278
Sartù di riso	281
Dankwoord	285

Inleiding

Volgens de Griekse mythologie hangen er op de rotsige kliffen bij Napels sirenen rond met prachtig golvend haar die met hun liederen zeelieden naar de kust lokken. Betoverd door hun stem steeven de schepen blind op het gevaar af – de fatale rotsen, de dood. Geen mens die hun lied hoort, overleeft het.

Odyseus droomde ervan hun gezang te horen. Niets op de hele wereld klonk zó zoet, dat was de opzet ervan, en hij wilde de enige mens zijn die het had meegemaakt en kon navertellen. Trots, nieuwsgierig en sluw als hij was, smeedde hij een plan. Hij verzag zijn bemanning van oordoppen en liet zich vastbinden aan de mast. Toen het schip voorbij de sirenen voer, schreeuwde hij zijn mannen toe dat ze hem moesten losmaken, koers moesten wijzigen en op de kust af varen. Dat deden ze niet en hij kwam er heelhuids vanaf.

Ik weet zeker dat Odyseus achteraf blij was dat zijn bemanning niet naar hem had geluisterd, dat zijn be-oordopte werknemers hem hadden gered. Maar ik weet ook zeker dat hij terug wilde. Niet alleen om de sirenen te zien en te horen, maar ook om dat magische land aan de voet van de vulkaan te betreden dat Neapolis heette, de nieuwe stad.

En dat was nog vóór ze er pizza hadden.

Ik kwam niet vastgebonden aan de mast in Napels aan. Ik landde er in een overvol Delta-toestel vanuit Washington D.C., in de herfst van 1996. Er waren geen sirenen, en toch werd ik meege-

sleurd en voorgoed veranderd. Mijn hoofd zat vol puberale vragen, mijn lichaam vol verlangens waarmee ik me geen raad wist.

Goethe zei eens: 'Napels zien, en dan sterven.' Ik zag Napels, en ging toen pas echt leven.

'A pizza

Toen Salvatore voor ons eerste afspraakje kwam aangesputterd in zijn kleine rode Fiatje, was hij twintig minuten te laat. De auto leek meer op een conservenblikje en klonk alsof hij op zijn laatste benen liep. De uitlaatgassen walmden eruit en ik begon te hoesten. Waarop Salvatore twee keer kort toeterde en breed grijnsde.

Ik zag die jongen voor het eerst, en dan kwam hij twintig minuten te laat. Wat moest ik dáárvan denken?

Ik kwam net van de universiteit en was een paar dagen daarvoor aangekomen in Napels voor een stage van drie maanden bij het Amerikaanse consulaat. Ik stond voor de ingang van het internaat waar ik een kamer had gevonden en droeg een wat stijf blauw jasje en een zwarte broek.

Mijn stage was niet zozeer een volgende stap in mijn carrière als wel een overgangsrite – in mijn familie ‘deed je ervaring op in het buitenland’ tijdens of na je studie. In de grote leren fotoalbums in de kelder van mijn ouders’ huis in Washington staat mijn vader op en top Amerikaans te glimlachen in Bordeaux in 1961, en mijn moeder geheel in suède in Bologna in 1966. Ze hadden een woordje over de grens leren spreken, en de tijd van hun leven gehad. Nu was ik aan de beurt, wat zou het worden?

Napels lag niet direct voor de hand. Op de vakanties die ik als kind in Italië had doorgebracht, hadden we de stad gemeden of zo snel mogelijk doorkruist op weg naar Pompeji of de Vesuvius. Het was er vies en gevaarlijk, hoorden we. Mijn opa zei, en zijn ouders

kwamen uit Calabrië, dat Napolitanen je sokken konden stelen terwijl je je schoenen nog aanhad.

‘Toscane, dat moet je zien,’ hadden familievrienden tegen me gezegd. ‘Ben je al eens in Siena geweest? Florence?’

De serene schoonheid van Toscane zou echt iets geweest zijn voor een meisje van goede komaf zoals ik. Ik besepte dat dat was wat ik verondersteld werd te doen, en ik was altijd heel goed geweest in doen wat er van me werd verwacht. Ik had mijn hele jeugd meer dan goed gepresteerd op privéscholen, en op de universiteit had ik zo kunnen afstuderen in vakken als ‘boven verwachting presteren’ en ‘papa en mama laten glunderen van trots’. Het was tijd voor iets anders.

De Amerikaanse consul in Napels had samen met mijn ouders internationale betrekkingen gestudeerd. Op een liefdadigheidsdiner in Washington afgelopen voorjaar had ik naast hem gezeten en vroeg hij of ik aan Napels had gedacht om ervaring in het buitenland op te doen. Als ik wilde, kon hij wel een onbetaalde stageplek voor me regelen op de afdeling Politiek Beleid.

Napels?

Ik dacht aan gestolen sokken en portemonnees, de maffia en corruptie. Ik dacht ook aan pizza. Ik was eigenlijk wel benieuwd.

Ik testte het idee uit op mensen die me vroegen wat ik ging doen na mijn studie. ‘Ik denk erover naar Napels te gaan,’ zei ik tegen ze. En dan trokken ze zo’n gezicht. Zo’n gezicht met grote ogen en een uitdrukking van ‘Pas maar op’, wat vergezeld ging van waarschuwingen als ‘Het is er smerig!’, ‘Het is er gevaarlijk!’ en zelfs: ‘Je kunt niet aan ze zien of ze wel of niet te vertrouwen zijn! Daar valt geen peil op te trekken!’

Aha, dacht ik. Het klonk steeds interessanter.

Ik weet nu dat Napels net als New York is: of je bent er weg van, of je vindt het niks. Ben je eenmaal verkocht, dan ben je niet meer om te praten. Mensen die het niks vinden, blijven bij hun standpunt. De chaotische, enerverende opwinding die er rond Napels

hangt dwingt je al je reserves los te laten en je eraan over te geven. Als je je ertegen verzet, er een oordeel over velt of je er zelfs voor afsluit, kun je net zo goed maken dat je wegkomt voordat je portemonnee wordt gejat.

Nog een geluk dat mijn portemonnee niet was gestolen terwijl ik op ene Salvatore stond te wachten, dacht ik terwijl hij het portier knerpend openduwde en uitstapte om zich voor te stellen. Ik bedoel, twintig minuten?

Het was Salvatores moeder, Raffaella Avallone, die een kamer voor me had gevonden in het internaat. Na me enigszins te hebben georiënteerd op mijn stageplek, had ik de consul gevraagd of hij me kon helpen met huisvesting. Hij had de zaak onmiddellijk doorgeschoven naar zijn vrouw, een Italiaanse signora die zich zowel in diplomatieke als Napolitaanse kringen bewoog. Zij wist dat de dame die dingen voor elkaar kreeg op benefietlunches, liefdadigheidsgala's en bridgetoernooien Raffaella Avallone was. Bovendien had Raffaella twee kinderen van dezelfde leeftijd als dit meisje!

En zo kreeg Raffaella te horen dat er een jongedame op zoek was naar *sistemazione*, onderdak. *Mi sono mossa subita*, zoals ze zelf altijd zegt. Ik had mijn verhuizing geregeld. Ze vond een kamer voor me en zei tegen haar zoon dat er een Amerikaans meisje was dat hij moest bellen voor een afspraakje. 'Salva?' zei ze. 'Jij neemt haar mee uit. Dat arme kind kent geen mens hier. En zorg alsjeblieft dat je op tijd bent.'

De volgende dag werd ik door Salvatore gebeld. Bellen was lastig, omdat ik nog amper Italiaans sprak en me moest beperken tot standaarduitdrukkingen als 'Ik heb honger' en 'Ik kom uit Amerika'. Hoewel het merendeel van wat Salvatore zei langs me heen ging, lachte hij schattig, vond ik. Bovendien kende ik niemand in Napels. De avond daarvoor was ik wezen eten met twee jongens van zeventien die ik in de bus had ontmoet. Ik wilde *in compagnia* zijn. Dus ik was blij, als ik hem goed had begrepen, dat hij me de

volgende avond om zeven uur zou komen ophalen. In het ergste geval, bedacht ik, kon ik mijn Italiaans oefenen.

‘Je ziet er niet uit als een Amerikaanse!’ zei hij volgens mij nadat hij zich had voorgesteld. Hij zag er zelf ook niet uit als een typische Napolitaan. Hij was groot; niet gespierd, maar lang en smal, met een magere borstkas die overliep in een buikje dat over de knoop van zijn spijkerbroek bloeste. Hij was gebruind, had volle lippen en een grote, Romeinse neus. Hij droeg een t-shirt waarop in vette letters MIAMI! gedrukt stond.

Ik verwachtte: ‘Leuk je te ontmoeten, sorry dat ik zo laat ben’, maar er volgde geen verontschuldiging, geen complimentje, geen ‘Wat wil je doen?’ Wel lachte hij weer zo schattig. Zo’n lach terwijl hij inademde, die hoog inzette en dan afdaalde tot op de toon waarop hij sprak. En daarbij lachte hij een heleboel witte, volmaakte tanden bloot.

Hij opende het portier aan de passagierskant, en de stoel kraakte toen ik erin ging zitten. Salvatore leek nauwelijks in zijn kleine autootje te passen – zijn zwarte haar bleef statisch aan het dak kleven. Ik zag dat zijn nagels op het stuur zo perfect ovaal waren als alleen een manicure dat kan. Hij was nog een jongen, geen man, en hij hield van lekker eten en het goede leven.

Bij Salvatores rijstijl was het niet nodig dat hij zijn ogen op de weg hield. Hij keek me recht aan en liet zijn huiveringwekkende Engels op me los zonder zich te verontschuldigen voor zijn verhaspelde werkwoordsvormen. Hoe kon een jongen van drieëntwintig zo zelfverzekerd zijn? Ik voelde me kinderlijk, passief en stil. Probeer eens wat te zeggen in het Italiaans! vermaande ik mezelf. Zoals, bijvoorbeeld, waar gaan we heen? Je kunt toch niet alles zomaar over je heen laten komen?

‘Dove andiamo?’

‘Naar mijn huis. Amerika! Amerika! *Petrodollari!* Amerikaanse oliedollars? Dacht hij soms dat ik stinkend rijk was en dat aan olie had te danken? Inmiddels weet ik dat door de televisieserie

Dallas heel veel Italianen denken dat als Amerikanen rijk zijn, dat dankzij de olie uit Texas is. Maar die eerste avond in de auto wist ik niet waar die uitdrukking vandaan kwam – alleen dat Salvatore ervan genoot om het te zeggen. Telkens weer.

Steevast gevolgd door die lach.

‘Mijn’ huis betekende voor een drieëntwintigjarige Napolitaan geen studentenhuus of gedeelde studentenkamer. Het betekende zijn ouders’ huis. Ik was ervan uitgegaan dat we naar een pizzeria zouden gaan, of dat hij me wat van de stad zou laten zien. In plaats daarvan nam hij me mee naar huis, naar zijn *Mamma* en *Papà*.

De familie Avallone woonde niet ver van mijn pension in Posillipo, de mooiste woonwijk van Napels. De heuvel werd door de Grieken Pausilypon genoemd – wat ‘rust na gedane arbeid’ betekent – en vormt het hoogste punt van de kaap die uitsteekt in de Golf van Napels. Duizenden jaren lang, voordat het gebied door de stad werd opgeslokt, brachten de rijke families uit Napels hier de zomer door in hun villa’s langs de kust. Volg je de Via Posillipo, die er zich omhoogslingt langs het ene na het andere vergezicht, dan zie je de in steen uitgebeitelde namen van Villa Elena, Villa Emma en Villa Margherita. Vanaf de villa’s lopen trappen omlaag naar Marechiaro, de heldere zee.

Hoewel Napels een van de dichtstbevolkte steden van Europa is, is het in Posillipo altijd fris en stil. Het gebouw waar de familie Avallone in woont, ligt tegenover de ingang van het Virgiliano, een in terrassen aangelegd park met uitzicht over het staalblauwe water en de eilanden Capri, Ischia en Procida, en de Amalfikust. Overdag hoor je de meeuwen krijsen, ’s avonds soms het getuf van een brommertje of vanuit de verte vuurwerk boven de zee.

‘Je denkt zeker dat je uit Posillipo komt,’ betekent in Napels dat je een verwaande kwast bent en een toontje lager moet zingen.

Het *palazzo* van de familie Avallone was in de jaren zestig gebouwd door de vader van Salvatore en lag iets landinwaarts. Het was opgedeeld in twaalf appartementen, waarvan er negen van

de familie waren. Het gebouw had de zware aardbeving van 1980 doorstaan (al vertelde Salvatore me later dat hij was weggehield bij de voetbalwedstrijd op tv en de trap af was gerend die op en neer deinde als de zee). Het palazzo was van hen en was stevig gebouwd op een prachtige, stille plek.

We reden een ondergrondse garagedoollhof in. Het was ongehooflijk hoeveel auto's hier kriskras in zo'n kleine ruimte stonden geparkeerd. Ze stonden neus aan neus, zijraam aan zijraam, bumper aan bumper. Ik begreep er niks van: buiten was zoveel plek! ('Wat,' zei Salvatore toen ik hem daar later naar vroeg, 'bij jullie worden nooit auto's gestolen?')

In één swingende, uitgekiende beweging parkeerde hij de kleine Fiat tussen twee andere auto's en leidde me naar de lift. Ik had de zee niet geroken. Ik rook schimmel en vocht en uitlaatgassen.

We stonden zwijgend in de krappe lift die ons naar de derde en hoogste verdieping bracht. Salvatore opende de deur van het appartement van de familie Avallone met een joekel van een zilveren sleutel en nodigde me binnen. 'Vieni, vieni,' zei hij terwijl hij de sleutels neerkwakte op een zeventiende-eeuwse chaise longue bij de ingang naar de woonkamer. Vanuit de hal gluurde ik de donkere, elegante *salone* in en zag beelden van gouden engelen en geplooid zwaar satijn. Er stonden terracotta vazen op voetstukken ('O, die komen nog uit Pompeji,' verklaarde Salvatore later – er was veel geroofd toen Pompeji vierhonderd jaar geleden werd opgegraven).

Ik wachtte af wat er nu ging gebeuren.

'Mammmmma!' riep hij. De galmende tenorstem waar ik in de auto zo van gecharmeerd was geweest, klonk irritant en nasaal als hij zijn moeder riep. Ik begon er als een berg tegen op te zien zijn ouders te ontmoeten. Het was al lastig om Italiaans te begrijpen en met iemand van mijn eigen leeftijd te praten; het laatste waar ik me toe in staat voelde was een gesprek met een imposante, vormelijke, kapitaalkrachtige Napolitaanse die ongetwijfeld altijd

opkwam voor haar zoon. Op haar eigen terrein! Bovendien rammelde ik van de honger.

‘Mammmmmma! È pronto?’ (Is het eten klaar? Ging hij niet zeggen dat het Amerikaanse meisje er was?) Ik hoorde schuifelende pantoffels en er kwam een man binnenlopen van wie ik aannam dat het Salvatores vader was. Hij was een jaar of zeventig, geen afschrikwekkende patriarch, maar een vriendelijke, gedistingeerde man in een donkere trui met behoorlijk wat eau de cologne op. We gaven elkaar een hand en hij stelde zich voor als Nino. Hij sprak een beetje Engels aangezien hij dertig jaar lang het chique familiehotel had gerund.

‘Salvato’, è pronto da mangià?’ Nino viel terug op het Napolitaans om zijn zoon te vragen of het eten al klaar was en pakte Salvatore stevig bij zijn arm. Hij had net zo’n trek als wij.

Ik werd meegetroond naar de keuken, waar Raffaella net de telefoon ophing terwijl ze een zelfgemaakte pizza uit de oven haalde en de koelkastdeur met haar hiel dichttrapte. Ze was een en al beweging, actie, gratie. Ze was niet dik en vadsig en pastasaus aan het roeren. Ze was beeldschoon.

Raffaella was een meter vijfenzestig, slank en gespierd, en droeg hooggehakte laarzen en een roze Oxford-blouse. Haar witte, strakke spijkerbroek zat om haar middel gegord met een leren riem bezaaid met nepdiamantjes. Ze was zwaar opgemaakt: lippenpotlood liep over in gloss, eyeliner vervaagde tot kohlzwarte oogschaduw. Haar haar was kort en blond, met vakkundig aangebrachte highlights. Ondanks de glitters en forse make-uplaag zag ze er allesbehalve goedkoop uit, alleen maar stralend mooi. Ik voelde me een plompe reus in mijn blauwe blazer en wijde broek. Mijn moeder had in een riante kleedkamer in Washington gezegd dat mijn ensemble ‘slank afkleedde’, maar naast deze vrouw van zesenvijftig in haar witte spijkerbroek voelde ik me niet bepaald slank. Ik voelde me meer een stille Amerikaanse dikzak.

‘*Ciao tesoro!* Ga zitten, liefje. Ik hoop dat je van Napolitaanse

pizza houdt! Nino, schuif je stoel hier eens heen.'

Bij iedere beweging van Raffaella sneed er een wolk Chanel door het aroma van gebakken deeg en basilicum. De salone van het appartement mocht dan super-de-luxe zijn, de keuken was piepklein. Rechts, ingebouwd in de geruite tegelwand, stond een rechthoekige formica tafel waar hooguit vier man aan pasten. Fornuis, oven, gootsteen en (niet al te groot) aanrecht bevonden zich links. Als er meer dan twee mensen aan tafel zaten te eten, kon niemand meer bij de koelkast achter in de keuken komen. Waarom liet een familie die duidelijk geld genoeg had niet een grotere keuken bouwen, vroeg ik me af.

Later begreep ik dat de extra ruimte was gereserveerd voor de woonkamer met een uitbouw waar de familie Avallone at als ze gasten hadden. De keuken was om in te koken en *in famiglia* te eten. Je kunt best om je familie heen schuifelen en tegen ze op botsen. Leun eroverheen, stap erbovenop, geef ze te eten en laat ze jou te eten geven. Zoveel ruimte heb je niet nodig met mensen van wie je houdt.

Voor Raffaella was geen plek aan tafel, maar gelukkig wilde ze ook helemaal niet zitten. Ze wilde minstens acht andere dingen doen, zoals het Amerikaanse meisje zich thuis laten voelen. Op een gegeven moment kwam Salvatores oudere zus Benedetta binnen, wrong zich ertussen en stelde zich aan me voor. Ze was zesentwintig, drie jaar ouder dan Salvatore, en had intimiderende turquoise ogen achter een dunne Armani-bril. Haar lichtbruine haar was lang en zijdezacht steil, en ruiste net als bij de populairste meisjes op school. Ze droeg gek genoeg (het was pas acht uur 's avonds) een pyjama met roze en witte teddyberen die een ballon in hun poot hielden en een plooi kraagje om hadden. *Mi piace star comoda*, vertelde ze me later. Thuis trek ik het liefst iets gemakkelijk aan. Haar broer droeg zijn gemakkelijke t-shirt en spijkerbroek en zij had lekker haar pyjama aan. Alleen hun moeder had de tijd genomen zich op te tutten.

‘Benedetta lavor, capito? Ha iniziato a lavorare in banca,’ vertelde Nino me met een grote grijns en hoog opgetrokken wenkbrauwen. Hij was duidelijk trots op zijn dochter en herhaalde een paar keer dat ze op haar zesentwintigste al werkte. Ze werkt bij een bank, nu al! Dat was voor Napolitaanse begrippen heel jong, begreep ik. Ze was in korte tijd en met hoge cijfers afgestudeerd en aangenomen bij de Banca di Roma in Napels om klanten te adviseren over hun beleggingen. Ze had een *contratto a tempo indeterminato* – een contract voor onbepaalde duur, wat inhield dat ze nooit ontslagen kon worden en met pensioen kon op haar vijftienvijftigste. Het leven was goed; haar baan was een lot uit de loterij en komende zomer wilde ze trouwen.

‘*Matrimonio! Matrimonio!* Huwelijk, snap je?’ Nino raakte helemaal opgewonden. Ik wierp er af toe een ‘*Veramente?*’ (echt?) en ‘*Mamma mia!*’ tussendoor om te laten merken dat ik diep onder de indruk was. Dus die gladder, superzelfverzekerde Salvatore was het kleine broertje met bruine ogen van het wonderkind met de turquoise ogen. Dat was vast geen pretje.

Raffaella zei ondertussen iets over een *multa* terwijl ze de dampende pizza besprenkelde met olijfolie. Van wie was die parkeerbon van vijftigduizend lire en wie zou er morgen naar het postkantoor sukkelen om die te betalen? Als ik toen had geweten dat multa parkeerbon betekende en dat Salvatore zei dat hij op die dinsdag eind juni zelfs niet in de buurt van de Via Toleda was geweest, en dat Benedetta antwoordde dat haar broer de enige van de familie was die regelmatig vierdubbel parkeerde, was ik vermoedelijk opgehouden om met regelmatige tussenpozen ‘*veramente*’ en ‘*mamma mia*’ te zeggen.

‘Ik? Absoluut onmogelijk.’ Benedetta had nu de schuld doorgeschoven naar Raffaella, die meteen verontwaardigd reageerde en stil bleef staan met een gloeiend hete pizza in haar ovenwant vlak boven Nino’s hoofd. Niemand leek zich nog om mij te bekommeren. Salva sloot zich aan bij zijn zus, Nino keek vragend om zich

heen waar zijn pizza bleef, Raffaella bleef staan uitleggen waar ze was geweest op die bewuste dinsdag in juni. Blijkbaar ging dat hier altijd zo toe.

Uiteindelijk schoof Raffaella het eerste stuk pizza op een bord en reikte mij dat aan over het hoofd van haar man. Salvatore vestigde, voor het eerst sinds we bij hem thuis waren, zijn blik op mij.

Wat is dat voor meisje? Hoe gaat ze die pizza eten?

Ik begreep meteen dat iedereen aan tafel die avond wilde weten wat ik van de pizza vond. De pizza was heet, drabbig en dik – onmogelijk om met je handen te eten. Ik pakte mijn mes en vork en proefde. Objectief gesproken was het de beste pizza die ik ooit had gehad. Maar mijn taalvaardigheden waren nog niet toereikend genoeg om dat te kunnen zeggen. Dus zei ik zoiets als: ‘Pizza goed ja heel erg dank u wel Salvatore familie tomaten pizza.’

En daar was die lach weer.

Ik lachte ook; het was een lachwekkend lekkere pizza.

Dat was de eerste, maar zeker niet de laatste keer dat jaar dat ik voor een publiek at. Het gekakel verstomde, het werd doodstil en alle ogen richtten zich op mij als ik de eerste hap nam. Ik voelde me altijd enorm opgelaten als ik de spaghetti om mijn vork draaide of een stuk pizza afsneed. (Ga ik morsen? Naast mijn mond prikken? Moet ik zijn uitgekauwd voor ik zeg hoe lekker het is?) De vraag die iedereen bezighield was: wat zal die meid uit het machtige Amerika hiérvan vinden? En ik stelde ze nooit teleur. Mamma mia! Ongelooflijk! *Buonissimo!* Zoiets heb ik nog nooit gegeten!

En toen beging ik een enorme blunder, een *brutta figura* zoals de Italianen zeggen. Ik begon aan de korst voor ik de rest van de pizza op had. Salvatore stond op, liep naar de plek waar ik tussen Nino en Benedetta zat in geklemd, leunde over me heen en sneed de rest in kleine stukjes voor me. Hij hield mijn mes en vork vast in zijn fraai gemanicuurde handen en ik rook zijn aftershave, terwijl hij me de hele tijd bleef aankijken. Hij was zo dichtbij!

‘Die stukken moet je eerst eten,’ zei hij tegen me. ‘Niet de korst! De korst bewaar je altijd voor het laatst!’ Hierna volgden in zo’n hoog tempo nog zoveel meer woorden dat ik het nauwelijks kon volgen. Wel begreep ik dat het erg belangrijk voor hem was hoe ik mijn pizza at. Ik had beslist aanleg. Hij moest me alleen nog wat kneepjes bijbrengen.

Ik slaagde erin mijn pizza op te eten zonder te morsen of mezelf anderszins voor schut te zetten. Er waren alleen een paar kruimels in mijn schoot gevallen (mijn papieren servet zat ineengefrommeld in mijn klamme vuist). Raffaella had zich bij het aanrecht razendsnel omgedraaid en leunde over me heen. Ze zei geen woord, bewoog zich niet... en staarde naar mijn schoot. Voor ik er erg in had grepen haar handen – smaragden ring, gemanicuurde nagels – in mijn kruis. Alle Jezus, wat gebeurt hier? dacht ik.

‘*Briciole, briciole*,’ verduidelijkte ze. Ik vergeet van mijn levensdagen niet meer het Italiaanse woord voor kruimels, brie-tsjo-lee. Helemaal geen ramp, gewoon iets wat even moest gebeuren omdat anders straks het hele huis ermee vol lag. Wat maakte het uit dat die kruimels in mijn kruis lagen?

Raffaella begon een liedje te zingen over een pizza met tomaat. Qua ritme leek het een beetje op ‘Funicoli, funicolà’ en ze schudde haar heupen terwijl ze het zong. ‘Conosci questa?’ Ken je dat liedje? vroeg ze. Ze had een diepe, volle, luide stem. Iedereen praatte gewoon door, voornamelijk over praktische zaken. Allerlei logistieke kwesties die dit gezin van dag tot dag bijeenhielden, ouders en kinderen halverwege de twintig die zich met z’n allen over een parkeerbon bogen, en dan was er de vraag wanneer de loodgieter de lekkende wc kwam repareren. Het was bizar om te bedenken dat in de kamer hiernaast onbetaalbare kunst en vazen uit Pompeji stonden. Ik had het gevoel dat we in een Italiaans-Amerikaanse keuken in Jersey City zaten.

Ik wist niet eens of ik die Salvatore eigenlijk wel mocht. Het meeste van wat er gezegd werd ging langs me heen, en toch, zon-

der enige ceremonie, inwijdingsrite of begrijpelijke verbale communicatie, voelde ik me hier op mijn plaats. Zonder precies te kunnen zeggen waarom voelde ik me thuis bij deze familie.